

Freinet **Binnenste** **Buiten**

Binnenste

Met regelmaat ontmoeten freinetwerkers elkaar in Nederland en Vlaanderen. Inspirerende ontmoetingen waarbij ervaringen worden gedeeld en van elkaar wordt geleerd. Een interessante terugkerende vraag bij die uitwisselingen is: 'Wat maakt een freinetschool nu een freinetschool?' Als dit thema ter sprake komt is het opvallend dat niet alleen de betrokken freinetwerkers een beeld van het onderwijs-concept hebben. Ook ouders, oud-leerlingen, vrijwilligers en professionals die een relatie met een freinetschool hebben, kunnen benoemen wat voor hen nu kenmerkend is voor het freinetonderwijs. Bijzonder is dat er duidelijk gemeenschappelijke items worden benoemd, hoewel het over heel verschillende scholen gaat.

Dit gegeven is de basis geweest voor deze publicatie. We zijn hierbij uitgegaan van didactische en pedagogische uitgangspunten waarmee in de Nederlandse freinetscholen gewerkt wordt en hebben daar beelden en uitspraken bij geplaatst. Zo laten we zien hoe de freinetkenmerken vorm krijgen in de praktijk. En daarmee ontstaat een mooi overzicht hoe anderen naar ons kijken: 'Freinet binnenste buiten.'

We hebben met veel plezier aan deze uitgave gewerkt en zijn er trots op. Het is tenslotte heel bijzonder om al die mooie en treffende uitspraken over ons onderwijsconcept terug te lezen. Een concept dat, zoals een van de geïnterviewde professionals stelt, 'weliswaar al oud is maar inspirerend voor het onderwijs van deze tijd én van de toekomst!'

De Nederlandse freinetscholen

De ervaringen en belevingsvormen het vertrekpunt

Zelf blijf ik altijd heel erg **genieten** van de sfeer van de vieringen. Met name het zomerfeest was en blijft pure magie... dat is pas echt het **doorleven** van een thema... klas overstijgend!

Hier worden kinderen serieus genomen en zie je hun **enthousiasme** om te leren.

Wat was ik onder de indruk van alle gedrukte teksten die overal door de school hingen. Van de achterliggende gedachte dat je kinderen op die

manier indirect kunt leren dat gedrukte tekst niet 'waar' hoeft te zijn. Dat ze daardoor hun **kritisch vermogen** ontwikkelen. Daarnaast de aandacht voor 'verwondering', de basis waarop kinderen kunnen en willen leren.

Op een freinetschool gebeuren soms **onverwachte** dingen. Zoals het levensgrote paard, bezorgd door een leerling, Anna, vanwege haar spreekbeurt, dat vanaf het schoolplein ineens naar binnen werd gehaald. Het begon namelijk te

ingen van de leerlingen t van het onderwijs

hagelen en te onweren. Het paard moest behoorlijk bukken en door de knieën, om onder de deur door te kunnen. Daar stond hij dan in de klas. Hij reikte met zijn hoofd bijna tot aan het plafond. Het paard had inmiddels diverse rondjes over het plein, pal langs de ramen van de kleutergroepen, gelopen. Daar was de rust ver te zoeken! En al helemaal toen ze in de gaten kregen, dat het paard gezellig in een klas stond. En ouders deden de verhalen van hun kleuters af als fantasie. Dat immens grote paard was natuurlijk niet echt binnen geweest, stelden zij.

I liked the routine how children worked together and how they were **excited** about learning and doing something.

Op een freinetschool zijn leerkrachten gewend als creatief denker te werken.

Bij het werken in de tuin merk ik dat kinderen zo **verschillend** zijn. Sommige kinderen willen alles weten, anderen werken gewoon graag met hun handen en zijn steeds bezig.

Ik was als kind **altijd bezig** met dingen bouwen. Het eerste wat ik maakte was een vogelhuisje. Vanaf het moment dat ik voor mijn verjaardag timmergereedschap kreeg, was ik altijd wel met iets bezig. Met boomhutten bouwen bijvoorbeeld. Op school kreeg je de **ruimte** om te werken aan je eigen dingen.

Pas toen ik begon met de Pabo kwam ik erachter dat het onderwijs dat ik heb gehad eigenlijk erg **bijzonder** is. Als kind weet je niet beter. Maar wat ik allemaal heb meegemaakt en beleefd op school heeft mij gemaakt tot wie ik ben. Al die excursies, teksten, studies, vergaderingen, zelfstandigheid en het mogen zijn **wie je bent**.

De kinderen kunnen vertrekken vanuit hun **eigen interesses** en indrukken om een bepaalde vaardigheid onder de knie te krijgen. Dit merk je al onmiddellijk als je een klas binnen stapt: de **vragen en aandacht** die je direct ervaart getuigen van een grote **bron** van interesse, aandacht en respect voor het onbekende.

De creativiteit en openheid van de school hebben mij gestimuleerd om te leren en mij te ontwikkelen. Als kind weet je niet beter maar nu besef ik dat ik dankbaar ben dat ik als kind zo vrij gelaten ben in de **ontdekking** naar mijzelf en de wereld om mij heen.

Proefondervindelijk zo kenmerkt het

Kinderen stellen zich de vraag wat ze willen leren. Ze maken mindmaps om de onderzoeksvragen naar boven te krijgen. De volgende stap in het proces is de **zoektocht** naar antwoorden op die onderzoeksvragen. Deze werkwijze sluit perfect aan bij het **betekenisvol** leren, dat volgens mij de kern is van het freinetonderwijs.

Onderzoekend leren en de manier waarop ik een **studie** leerde maken gebruik ik tot op de dag van vandaag: ik maak nog steeds een woordveld en daar ga ik mee aan de slag.

Het leukste dat ik tot nu toe gedaan heb als ouder, is het meeschrijven aan de aanvraag voor het 'wetenschap- en techniekproject', omdat daar het ontdekkend leren als uitgangspunt van de aanvraag is genomen en alle waarden van het freinetonderwijs zijn daarin meegenomen. Nu het project loopt zie ik hoe onze kinderen daarvan **genieten**.

Ook binnen kunst en cultuur worden leerlingen **uitgedaagd** om een creatieve, onderzoekende houding te ontwikkelen.

eken en ontdekken leren op freinetscholen

I really liked that they learn by projects in which they make researches in order to find the answers to their questions. Something that I consider it's beneficial for the pupils because they are much **motivated** to work. They want to find the answers to their questions in order to understand the world better, besides the fact that they learn to be autonomous and they learn by themselves, being the **protagonists** of their own learning process.

Als 'freinet-kind' heb ik met een **open blik** leren kijken en hier pluk ik nog dagelijks de vruchten van.

Mijn moeder vindt het jammer dat het vroeger anders was. Zij is geïnteresseerd in het onderwijs in Nederland. Ze herkende het freinetonderwijs in hoe zij in Somalië met een groep vrouwen experimenteerden met koken. Ze leerden zo nieuwe gerechten te maken.

Het **werk** van de leerling een voor hen

Children in this school receive knowledge not only in math and language but they also learn other **skills** such as teamwork, presentation skills, ICT and creative thinking what prepares them for real life.

Je ziet creativiteit; kinderen maken hun eigen unieke product en niet allemaal precies hetzelfde werkje.

Kunst en cultuur helpt leerlingen de wereld om hen heen te leren **begrijpen** en zich tot die wereld te verhouden.

Laatst gingen we ergens heen en toen wees mijn dochter alle verkeersborden aan die we tegen kwamen. Mijn moeder was echt verbaasd: "Leren dat jullie dat nu al?" "Ja," zei mijn dochter, "we hebben laatst een verkeerswandeling gemaakt met de taaljuf". Dat concrete, zelf ervaren; dat is waardoor ze er zoveel van opsteken.

Het is leuk om te zien dat de kinderen helemaal op een **onderwerp** in kunnen gaan. Laatst heb ik met drie jongens een kast van Ikea in elkaar gezet volgens de handleiding.

en moet plaatsvinden in zinvol verband

Kinderen kunnen bezig zijn met wat hun bezighoudt. Zoals Toni, die al als klein jochie **geïnteresseerd** was in archeologie. Hij struinde bouwplaatsen af om in de grond te wroeten en kreeg een goede band met de stadsarcheoloog. Hij vond behalve scherven, potjes en munten, ook veel botjes en zo ontstond zijn tweede hobby: botjes zoeken en dan skeletjes op de goede manier in elkaar zetten. Zijn kamer thuis leek wel een museum. En aldaar gaf hij dus zijn spreekbeurt. Met 25 kinderen op zijn zolderkamertje gepropt, **ademloos** luisterend en kijkend naar de

archeoloog, of bioloog in de dop. En ...inmiddels zal Toni een jaar of 40 zijn en is leraar geschiedenis geworden. Hij werd zelfs de beste leraar geschiedenis van Nederland.

Mijn kinderen zijn echt anders dan toen ik zelf jong was. Ze hebben veel ideeën, stellen veel vragen en als ze op straat lopen willen ze alles weten, zijn ze **nieuwsgierig**, dat vind ik fijn.

Een les krijgt vanzelf vorm wanneer je in **gesprek** gaat met de kinderen, die de ruimte krijgen om met **originele en leerzame** ideeën te komen en zo de lesstof eigen te maken. Freinetscholen zijn daar creatief in en maken gebruik van de **nieuwsgierigheid** van kinderen.

In de klas hadden wij Latijns-Amerika als **thema** en met vijf of zes man gingen wij iets uitzoeken over koffieplantages en daarvoor maakten wij een bonen-maalmachine met constructormateriaal. We hadden een gewicht en dat zat aan een touw

vast en we hadden een hendel gemaakt en als je daar dan aan draaide dan viel het gewicht naar beneden en dan werden de bonen platgedrukt. Later kwamen de andere klassen bij ons kijken hoe die machine werkte en wij gingen in andere klassen kijken wat daar over andere landen gemaakt was. Dat project vond ik heel leuk. Het kostte wel tijd om iets goeds te maken. Maar ik denk dat ik dit niet onthouden zou hebben, als ik er niet zoveel **moeite** voor had gedaan om het er zo goed uit te laten zien.

Als tuinontwerpster heb ik de groenstroken rond het gebouw vormgegeven en onderhouden met leerlingen van groep 7/8. Een paar weken geleden heb ik een geweldig 'oogstfeest' mogen bijwonen. De sfeer is onveranderd, **leergierige** kinderen die niet op hun mondje gevallen zijn, creatieve spelletjes doen en **aandacht** hebben voor elkaar en de natuur.

Ik vind het belangrijk dat kinderen bezig zijn met de **natuur** en ook met voeding. Het valt me op dat sommige kinderen veel groentes kennen. We telen

bewust ook wat onbekendere groentes. Er wordt, als het mogelijk is, ook gekookt met de groentes uit de tuin. Dat is natuurlijk helemaal leuk. Als er niet gekookt kan worden, gaat de **oogst** mee naar huis.

De opvoeding op democratisch/coöpera

Ook over het gebouw mochten, uiteraard, de kinderen hun **zegje** doen. Het grappigste wat ik me herinner is de opmerking dat ze uit het oude gebouw graag de muizen mee zouden willen nemen naar de nieuwbouw.

Pestgedrag wordt snel aangepakt. Ook de **beleving** ervan wordt serieus genomen.

Tijdens mijn onderzoek kwam ik één zin tegen die mij erg is bijgebleven: "Je bent niet beter omdat je ouder bent". Deze zin typeert voor mij de **sfeer** op de freinetschool.

Ik vind het mooi om te zien hoe de school zoekt naar manieren om leerlingen steeds meer **eigenaar** van hun eigen **leerproces** te maken.

Wat mij bijzonder aanspreekt is de **respectvolle** manier waarop er met iedereen en alles omgegaan wordt. De ervaringen, problemen, vragen en ideeën van zowel de kinderen als de ouders worden gehoord en besproken en er wordt altijd naar **oplossingen** gezocht.

Nu kan ik stiekem weer **meegenieten** van de school, maar nu als ouder aan de andere kant.

school vindt plaats in **tief** overleg

Toen ik op school startte als schoonmaakster moest ik echt even achter mijn oren krabben de eerste dagen. Ik kreeg namelijk **complimenten** van de leerkrachten over hoe schoon het was. Dat ben ik niet gewend. Ik ben al lang werkzaam in de schoonmaak en je inspanningen worden niet altijd overal gezien. Het team betreft mij ook bij lief en leed, bijvoorbeeld met verjaardagen en kaartjes als er iemand ziek is. Ik hoor bij de school. Toen de score voor een opgeruimde en schone school verbeterd was, werd ik in het **zonnetje** gezet door het team en alle kinderen.

The main points that I take from this school: the possibility for the children to write down suggestions, problems and solutions in a book. Because in my opinion these books helps a lot to the development of the lessons. Also for those kids who are shy. This could be very useful for the **welfare** of a class. They use the books every week in the **group meetings**.

De kinderen zijn over het algemeen niet verlegen. Ze durven dus wel **vragen** te stellen aan mij over het werken in de tuin en over de planten. Ze kunnen goed voor zichzelf opkomen.

De lijntjes zijn kort; als je wilt en er tijd voor hebt, kun je als ouder een grote steen bijdragen. Het is heerlijk om zo **betrokken** te kunnen zijn.

De schoolreisjes, dat **iedereen** elkaar uitzwaait, en dat er eigenlijk helemaal niet of zelden gepest wordt, echt super!

Als ik terugdenk aan de tijd die ik doorgebracht heb op school kan ik alleen maar met veel **plezier** terugkijken. Ik heb ook altijd gezegd: "Als ik kinderen krijg gaan ze naar een freinetschool".

De sfeer in de school is **warm**, uitdagend, creatief en vooral inspeland op dat wat kinderen aangeven. Een bepaalde vrijheid maar wel in een **rustgevende** structuur.

De **organisatie** van het
een zodanig deel in ha
dat van **zelfbeheer** kan

Het is belangrijk om goed om te gaan met de **balans** tussen structuur en vrijheid bij het creatief proces. Leerkrachten **vertrouwen** de leerlingen en richten de omgeving samen zo in dat de leerlingen weten waar ze aan toe zijn. Dan kan er veel.

Dat kinderen zich over het algemeen op hun gemak voelen, is te zien als je rondloopt: ze zijn opgewekt en er hangt een **ontspannen** sfeer.

Another point was the meeting for solving problems with the kids, for making questions or for **showing** activities. Children have their freedom but they should also work together as a class.

Er is wederzijds **respect** en verantwoordelijkheid voor de school, elkaar en het onderwijs.

Je merkt dat ze erg veel respect hebben voor elkaar en dat ze **zelfstandig** naar oplossingen kunnen zoeken. De sfeer in de school is erg aangenaam en rustig.

klassenleven ligt voor
nden van de leerlingen,
worden gesproken

In freinetscholen zelf hun werk in **overleg** via een

Ik zie het terug in wat ze doen, in de **vrijheid** om zelf je werk te kunnen **plannen**, in het onderzoekend leren, in de verscheidenheid van de kinderen die op school zitten en die er allemaal op hun eigen manier mogen zijn en in de **vanzelfsprekendheid** van het elkaar willen helpen.

Ze werken met een **werkplan**. Daarin moeten ze zelf hun werk verdelen over de week.

Kinderen krijgen de **ruimte** om zelf te ontdekken en worden uitgedaagd om hun eigen antwoorden te zoeken en om hun eigen **keuzes** te maken.

ordenen de leerlingen
met de leerkracht
werkplan

De leerlingen leren andere leerlingen, vol

Bijna geen enkele school durft het aan om de leerlingen een voorstelling van Xynix Opera voor te schotelen. Maar de freinetschool wel! Xynix Opera (tegenwoordig: Holland Opera) maakt prachtige kinderopera's waar je als school heel **bewust** voor moet kiezen, want laagdrempelig is het niet. De leerlingen werden er door het team goed op voorbereid. En na de voorstelling werd deze uitgebreid besproken met de leerlingen. Het was echt **feest** in de prachtige aula, die de voorstelling helemaal tot zijn recht liet komen. Alles klopte! Het team maakte het tot een bijzondere en **betekenisvolle** ervaring.

Teachers stimulate them to **share** their knowledge and experiences, so pupils learn a lot from others.

Het contact met de kinderen beperkt zich over het algemeen tot even gedag zeggen. Maar soms **helpen** ze ook wel even spontaan, als er bijvoorbeeld matten in de speelzaal liggen en ik moet daar dweilen. Ik zeg maar zo: "Vriendelijkheid kost niets", en ik vind dat de kinderen dat op deze school wel leren.

Je merkt in de klassen **verbondenheid**. Ook als het even niet gaat, staan ze voor elkaar klaar.

van de **ervaringen** van wassenen en **culturen**

Als achtstejaars heb ik als **uitdaging** vogelhuisjes getimmerd met zes kinderen uit groep 3/4. Wat ik ervan wilde leren was om aan een groep mensen uitleg te geven en ik wilde leren ook op een goede manier de kinderen te helpen zodat ze zelf een vogelhuisje konden maken.

Eén keer in de maand ben ik op een ouderochtend. Dit is heel interessant, gezien de **verschillende** culturen die hier op school zitten. Het is leuk om te zien hoe de verschillende culturen met elkaar omgaan.

Een directe **open** toenadering, misschien wel tekenend voor een groot deel van de kinderschare en hun leerkrachten.

Ik denk dat een freinetschool redelijk **universele** mensen voortbrengt, duizendpoten op alle vlakken. Niet bang voor de grote wereld.

Doordat de ouders op school als belangrijke **partner** worden gezien in het leerproces heerst er een familiale sfeer, die je als buitenstaander direct ervaart.

Ik zie dat de **kringgesprekken** de verbinding vormen in de klas, het begrip voor elkaar, het doorleven van een thema en van wat er gezamenlijk geleerd wordt.

The classes were very cosy and all of them had a small **kitchen** where pupils from time to time were cooking in a special occasion for others.

Er heerst een prettige sfeer van **activiteit en bedrijvigheid** zowel in de klassen, in de talrijke **werkplaatsen** en hoeken en buiten.

What I took from the freinetschool is that students have to work very close to the **nature** and with it, as they do for example when they cultivate vegetables and then they eat them.

De school is gehuisvest in een **speciaal** gebouwd pand waarin veel ruimte is voor kinderen, met brede gangen, zoldertjes, keukentjes en ruimte om te ontdekken.

Bijzonder hoe de kinderen leren lezen en schrijven. Elke keer weer vanuit hun eigen **tekst** en interesses.

de onderwijskundige zichtbaar in werkwijze, omgeving

Het onderwijs wordt als vanzelfsprekend verbonden met kunst en **cultuuractiviteiten**.

Het kringgesprek, de klassenvergadering, de werkplannen, de vrije tekst en tekstbespreking, het levend lezen, het vrije creatieve werk, de klassenkrant, onderzoekend leren, de samenwerking met ouders al deze freinetkenmerken zijn volop te zien en te voelen op de school.

Er is gelukkig in het atelier nog steeds een **drukhoek**. Er is ook een oudergroep het hele jaar

door bezig de eigen teksten van de kinderen samen met hen te drukken, met echte drukletters (in spiegelbeeld).

De weekafsluiting is goed voor het zelfvertrouwen van de kinderen.

Je ziet dat de **resultaten** van de school vergelijkbaar zijn met andere scholen. Er wordt in de tuin gewerkt maar er wordt ook genoeg onderwijstijd besteed aan zaken als rekenen en zo.

Er is een prettige sfeer en teamgeest in de school. Open **communicatie**, zoeken naar kansen en mogelijkheden. Alles is bespreekbaar.

Ik zie teamleden datgene doen wat ze ook voor hun leerlingen beogen: zich nieuwsgierig opstellen vanuit een open, creatieve en onderzoekende houding.

Het is een van de eerste scholen waarin onderwijs gecombineerd werd met een kinderdagverblijf. Het team van school staat open voor de kinderopvang in huis.

Ik zie ze natuurlijk vooral aan het **werk** na schooltijd en ik vind dat ze eigenlijk 2 banen hebben, lesgeven en alles na schooltijd: gesprekken voeren en vergaderen en alle administratie bijhouden. Eigenlijk zou iedere leerkracht een personal assistent moeten hebben (of 2, premier Rutte heeft er vast ook wel een paar.)

Freinetscholen zijn in
en reageren als **modern**
bestendige ontwikkelin

In het overleg met school ervaar ik openheid, over eigen mogelijkheden en valkuilen in de aansturing, en dat maakt dat de school uitstraalt hoe **waardevol** een kind met al zijn zorgvragen is. Het kind mag er zijn.

Ik vind het wel heel bijzonder dat sommige kinderen helemaal geen Nederlands kunnen. Het is mooi om te zien hoe de leerkrachten daarmee omgaan, hoe ze toch kunnen **communiceren**, bijvoorbeeld door een extra **taalgroepje** te maken bij de kleuters.

De school is een gezonde school. Ik heb nog nooit eerder meegemaakt dat kinderen alleen maar water drinken en gezonde voeding mee nemen naar school.

ontwikkeling, reflecteren
e scholen op actuele,
gen in de maatschappij

Freinetscholen **delen** met **elkaar** en

ervaringen en inzichten anderen

De reden dat ik graag met studenten een bezoek aan deze school breng, is vanwege het onderwijsconcept van Freinet en de **vormgeving** daarvan op school. De **uitgangspunten** en de **kenmerken** van Freinet zijn overal **voelbaar** en **zichtbaar**. Er wordt altijd gezocht naar mogelijkheden om een **bezoek** te realiseren. Dat tekent gelijk de sfeer die er op deze school heerst, als bezoeker voel je je meteen welkom.

Een bezoek aan de school heeft de visie op onderwijs van menig student inmiddels aangescherpt. Ik hoop dat we nog vaak een bezoek mogen brengen.

Aangezien wij enkel ervaringen hadden met een ander soort onderwijs was het voor ons erg **leerzaam** en interessant om met de school **kennis** te mogen maken.

Op Freinetscholen word
van kinderen getoetst
op een

De school heeft zichtbaar de intentie en streven een 'schaap met 5 poten te zijn' te zijn, in de zin van het steeds met elkaar blijven **zoeken** naar de beste **oplossingen** t.b.v. de leerling.

Pupils there had their own assessment lists, where teachers usually write some words about their **progress** in certain subjects and also behavior.

Iedereen is zoals hij/zij is en dat is **goed** (genoeg).

Onderwijs waar kinderen vooral **zichzelf** mogen zijn.

t de **brede ontwikkeling**
en beoordeeld,
evenwichtige wijze

In deze uitgave vindt u bijdragen van:

Anita van den Essen-Peters	schoonmaakster	Tom Vollaard	oud-leerling
Tijmen Baas	oud-leerling en actieve vader	Julia Gerritsen	oud-leerling en leerkracht
Theo van Sprang	architect	Jacco Naaktgeboren	conciërge
Liesbeth van der Sommen	psycholoog	Felice Ahmed	ouder
Maria van Gaalen	leerkracht	Karima Bouhayoufi	ouder
Janine Schott	dansdocent	Cascas van Gruijthuijsen	oud-leerling
Yvonne van de Rest	locatieleider kinderopvang Kion	Evy, Shana, Julie en Wouter	studenten België
Carla Plaisier	coördinator Cultuurmij Oost	Familie Hermesen	ouders
Bernadet Tijnagel	opleidingsdocent pedagogiek /	Bianca Steiger	gastvrouw
	coördinator internationalisering HAN	Mascha Jonasse	oud-ouder en tuinarchitect
Sjef van der Loo	vrijwilliger tuinen	HAN Pabo Arnhem	internationale studenten

Met dank aan de volgende freinetscholen:

Parkschool Delft	www.parkschooldelft.nl
Nieuwe Regentesseschool Utrecht	www.nieuweregentesseschool.nl
Elckerlyc Heiloo	www.elckerlyc-heiloo.nl
De Regenboog Malden	www.regenboogmalden.nl
De Bothoven Enschede	www.freinetschool.nl
Freinetschool Delft	www.freinetschooldelft.nl
Windroos Wijk bij Duurstede	www.windroos.nl

Meer informatie over Freinetonderwijs in Nederland is te vinden op: www.freinet.nl

Fotografie

Jan Kolner

Ontwerp en opmaak

Ivo van Sluis, concept | ontwerp | advies, www.ivoavansluis.nl

Redactie

Anjo Mooren, Marijke Wiederholdt, Jimke Nicolai

Drukker

Donkel en Donkel Drachten, www.donkel-donkel.nl

Uitgever

Freinetwinkel, www.freinet.nl i.s.m. Bureau voor Levend Leren, Nij Beets 2017, www.levendleren.nl

Levend Leren !

ISBN 978-90-70961-52-7

© De Vereniging voor Freinetpedagogie en Bureau voor Levend Leren 2017, info@freinet.nl, info@levendleren.nl

Voor deze publicatie hebben we gebruikgemaakt van fotomateriaal dat is gemaakt op de freinetscholen. Zonder schriftelijke toestemming van De Vereniging voor Freinetpedagogie of de uitgever mag er uit deze uitgave niets worden verveelvoudigd. De opbrengsten van deze uitgave komen ten bate van De Vereniging voor Freinetpedagogie.

uiten

Freinetwinkel i.s.m. Bureau voor Levend Leren, Nij Beets 2017, www.levendleren.nl